

Uus teadusdoktor Sirje Sammul

ARTERIAALSE HÜPERTENSIOONI LEVIMUS, KARDIOVASKULAARNE SUREMUS JA NENDEGA SEOTUD RISKITEGURID: 13-AASTANE LONGITUUDUURING 35- JA 55-AASTASTE TÄISKASVANUTE HULGAS EESTIS JA ROOTSIS

14. juunil 2023 kaitses Sirje Sammul arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Arteriaalse hüpertensiooni levimus, kardiovaskulaarne suremus ja nendega seotud riskitegurid: 13-aastane longituuduuring 35- ja 55-aastaste täiskasvanute hulgas Eestis ja Rootsis” (*Prevalence and risk factors of arterial hypertension and cardiovascular mortality: 13-year longitudinal study among 35- and 55-year-old adults in Estonia and Sweden*).

Väitekirja juhendajad olid tervisedenduse kaasprofessor Kersti Pärna Tartu Ülikooli peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudist ning professor Margus Viigimaa Tallinna Tehnikaülikooli tervisetehnoloogiate instituudist. Oponeeris epidemioloogia kaasprofessor Axel C. Carlsson Karolinska Instituudist.

Arteriaalne hüpertensioon on laialt levinud haigus, mis suurendab oluliselt kardiovaskulaarse haigestumuse riski ja suremust. Arteriaalse hüpertensiooni prognoosis on olulise tähtsusega varajane avastamine ja riskitegurite vähendamine.

Väitekirjas käsitleti arteriaalse hüpertensiooni levimust ja kardiovaskulaarset suremust ning nendega seotud riskitegureid Eesti ja Rootsi

35 ja 55 aasta vanuste isikute kohortides 13 aastat väldanud kahe lainega longituuduuringus. Riskiteguritest keskenduti psühhosotsiaalsetele teguritele, isiksuseomadustele, elustiili teguritele ja tervisenäitajatele.

Uuringu tulemusena leiti, et arteriaalse hüpertensiooni levimus oli pärast 13 aastat kestnud jälgimisperioodi Eestis oluliselt suurem kui Rootsis. Võrreldes rootslastega oli eestlastel 35 ja 55 aasta vanuste kohordis oluliselt sagedasem depressiivne meeleolu ja stressi tekitavate negatiivsete elusündmuste mõju, samuti halvem üldine elukvaliteet mõlemas uuringulaines. Võrreldes 55 aasta vanuste arteriaalse hüpertensiooniga rootslastega oli sama diagnoosiga eestlastel uuringu teises laines negatiivsete stressi tekitavate elusündmuste mõju oluliselt väljendunud ja meisterlikkuse tase oluliselt halvem.

Kolm aastat väldanud jälgimisperioodi jooksul suri kokku ligi pool Eesti ja Rootsi 55 aasta vanustest meestest kardiovaskulaarsete haiguste, neist kaks kolmandikku isheemilise südamehaiguse tõttu. Kardiovaskulaarset suremust ennustasid eelkõige suitsetamine ja vere-

plasmas interleukiin-6 kõrgem tase. Eesti uuringu 55 aasta vanuste kohordis näitasid mitmed psühhosotsiaalsed ja elustiili tegurid ning tervisenäitajad sõltumatut seost arteriaalse hüpertensiooniga, kuid lõplikus regressioonmudelisis ennustas hüpertensiooni riski vaid rasvumus.

Doktoritöö tulemused on rakendatavad arteriaalse hüpertensiooni haigestumuse ja kardiovaskulaarse suremuse ennetuses ja vähendamises Eestis. Sekkumised peaksid olema terviklikud, kus lisaks eluviisi teguritele tuleb varakult märgata psühhosotsiaalseid tegureid ja isiksuseomadusi.